

25.07.2025 nr 7-12/25-0110-183-14

Euroopa Liidu energeetika ühishuviprojekti nr 3.3.5 investeerimiskulude piiriülese jaotamise kohta

1. HALDUSMENETLUSE ALUSTAMINE

30.05.2022 jõustus Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määrus (EL) 2022/869¹ üleeuroopalise energiataristu suuniste kohta, millega muudetakse määrusi (EÜ) nr 715/2009 ja (EL) 2019/942 ja (EL) 2019/943 ning Direktiive 2009/73/EÜ ja (EL) 2019/944 ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 347/2013 (edaspidi *määrus (EL) 2022/869* ja *TEN-E määrus*).

Määruse (EL) 2022/869 artikli 4 lõige 1 sätestab kriteeriumid, millele peavad vastama ühisprojektid:

- a) projekt on vajalik vähemalt ühe I lisa sätestatud esmatähtsa energiataristikoridori ja -ala jaoks;
- b) projektist saadav üldine kasu, mida hinnatakse kooskõlas lõikes 3 sätestatud asjaomaste erikriteeriumidega, on sellega kaasnevatest kuludest suurem ka pikemas perspektiivis;
- c) projekt vastab vähemalt ühele järgmisele kriteeriumile;
 - i. projekt hõlmab kahe või enama liikmesriigi piire ületades otse või kaudselt (kolmanda riigi ühenduse kaudu) vähemalt kahte liikmesriiki;
 - ii. asub ühe liikmesriigi territooriumil – kas maismaal või avameres, sealhulgas saartel, - ning sel on IV lisa punktis 1 sätestatud oluline piiriülene mõju.

Määruse (EL) 2022/869 artikli 16 lõige 4 lubab, et niipea kui selline projekt on piisavalt küps, esitavad projektiedendajad investeerimistaotluse kulude piiriüleseks jagamiseks riigi reguleerivale asutusele koos kõige järgmisega:

- a) ajakohastatud projektipõhine kulude-tulude analüüs, mis vastab artikli 11 kohaselt koostatud metoodikale ja milles võetakse arvesse kasu väljaspool nende liikmesriikide piire, kelle territooriumil projekt asub, võttes arvesse vähemalt võrgu arengu kavandamiseks koostatud ühiseid stsenaariume, millele on osutatud artiklis 12. Kui kasutatakse lisastsenaariume, peavad need olema kooskõlas liidu 2030. aasta energia- ja kliimaeesmärkidega ning 2050. aasta kliimanetraalsuse eesmärgiga ning nende suhtes tuleb kohaldada samal tasemel konsulteerimist ja kontrolli kui artiklis 12 sätestatud protsessi puhul. Koostööameti ülesanne on hinnata võimalikke muid stsenaariume ja tagada, et need oleks käesoleva lõikega kooskõlas;

¹ [Määrus - 2022/869 - EN - EUR-Lex](#)

- b) äriplaan, milles on hinnatud projekti rahalist elujõudu ja märgitud muu hulgas valitud rahastamislahendus, ning II lisa punktis 3 osutatud energiataristu kategooriasse kuuluva projekti puhul turu-uuringute tulemused;
- c) kui projektiarendajad selles kokku lepivad, siis põhjendatud ettepanek kulude piiriülese jaotamise kohta.

Kui projekti arendab mitu projektiarendajat, esitavad nad oma investeerimistaotluse ühiselt.

Määruse (EL) 2022/869 artikli 16 lõike 5 alusel, kuue kuu jooksul alates kuupäevast, mil viimane asjaomane riiklik reguleeriv asutus sai kätte investeerimistaotluse, võtavad nad pärast asjaomaste projektiarendajatega nõupidamist vastu ühised kooskõlastatud otsused, mis käsitlevad selliste tegelikult tekkinud investeerimiskulude jaotamist, mida iga võrguettevõtja seoses projektiga kannab, ning nende kulude arvesse võtmist tariifides, või investeerimistaotluse täielikku või osalist tagasilükkamist, kui riiklike reguleerivate asutuste ühises analüüsis jõutakse järeldusele, et projekt või selle osa ei too mõnes asjaomaste reguleerivate asutuste liikmesriigis märkimisväärset puhaskasu.

Määruse (EL) 2022/869 artikli 16 lõike 6 lause 2 järgi asjaomased riiklikud reguleerivad asutused teatavad kulude jaotamise otsusest viivitamata koostööametit, lisades kogu nimetatud otsusega seotud asjakohase teabe. Kulude jaotamise otsuses esitatakse eelkõige üksikasjalikud põhjendused kulude jaotamiseks liikmesriikide vahel, sealhulgas järgmine:

- a) hinnang igale asjaomasele liikmesriigile avaldunud mõjule, sealhulgas võrgutariife käsitlevale mõjule;
- b) hinnang lõike 4 esimese lõigu punktis b osutatud äriplaanile;
- c) projektist tulenevad piirkondlikud või kogu liitu hõlmavad positiivsed välismõjud, nagu energiavarustuskindlus, süsteemi paindlikkus, solidaarsus või innovatsioon;
- d) asjaomaste projektiarendajatega peetud nõupidamise tulemus.

02.08.2017 jõustus Euroopa Komisjoni määrus (EL) 2017/1485², millega kehtestatakse elektrienergia ülekandesüsteemi käidueskiri (*SOGL*)³. Määruse artikli 26 kohaselt peab iga põhivõrguettevõtja (*TSO*) koostama kava, mis hõlmab *TSO* omanduses olevate või tema käitatavate varade riskihindamist.

Euroopa Liidu Energiaregulaatorite Koostööagentuur (*ACER*) võttis 22.05.2023 vastu soovitus nr 02/2023⁴, milles käsitletakse häid tavasid investeringutaotluste, sealhulgas kulude piiriülese jaotamise (*CBCA*) taotluste, menetlemisel elektri- ja gaasi ühishuviprojektide (*PCId*) puhul.

Projektiedendajate piiriüleste kulude jaotamise taotluses (*CBCA*) nõutav informatsioon on järgnev:

1. detailne projekti kirjeldus, sisaldades valitud tehnoloogia põhjendusi;
2. detailne teostamise kava;
3. investeerimise eelotsus (st nõukogu otsus teatud tingimustel investeerida) kui see on oluline;
4. lubade protsessi lühikirjeldus kõigis osalevates riikides (kooskõlas määrusega (EL) 2022/869);

² [Määrus - 2017/1485 - EN - EUR-Lex](#)

³ [CL2017R1485EN0010010.0001.3bi_cp 1..1](#)

⁴ [ACER Recommendation_02-2023_CBCA.pdf](#)

5. projekti piisava küpsuse tõendusmaterjal;
6. teave põhivõrguettevõtjatega peetud konsultatsioonide ja nende tulemuste kohta;
7. projekti spetsiifiline kulude-tulude (*CBA*) analüüs, mis vastab määruse (EL) 2022/869 artikli 11 alusel koostatud ühtsele sektoripõhisele ja kogu energiasüsteemi hõlmavale *CBA* metoodikale ning kõigile TEN-E arengukava (*TYNDP*) stsenaariumitele;
8. stsenaariumite puhul, mida käsitletakse lisaks *TYNDP*-de jaoks välja töötatud stsenaariumitele, tuleb esitada põhjalik selgitus selle kohta, kuidas need vastavad nii Euroopa 2030. kui ka 2050. aasta eesmärkidele ning Koostööameti (*ACER*-i) stsenaariumiraamistiku juhiste;
9. äriplaan ja finantseerimise strateegia, mis sisaldab valitud finantseerimislahenduse (sealhulgas tariifide) kirjeldust, teavet oodatava rahalise abi ja laenu kohta, eristades rahvuslikku ning Euroopa Liidu abi, ning hinnangut finantseerimiskuludele. Lisaks tuleks piisavalt detailselt kirjeldada riiklikes liikmesriikides kehtivaid tariifide arvutamise metoodikaid ja projekti mõju võrgutariifidele;
10. reaalne piiriüleste kulude jaotamise ettepanek (kui projektiedendajad on saavutanud kokkuleppe).

Haldusmenetluse seaduse § 14 lg 1 alusel esitatakse haldusmenetluse algatamiseks haldusorganile vabas vormis avaldus.

29.04.2025 esitas Elering AS investeerimistaotluse, sealhulgas kulude piiriülese jaotamise taotluse, kõigile riiklikele reguleerivatele asutustele (*NRA*-dele) projekti edendajate ehk Elering AS (Eesti põhivõrguettevõtja), AS Augstsprieguma Tikls (*AST*) (Läti põhivõrguettevõtja), Litgrid AB (Leedu põhivõrguettevõtja) ja Polskie Sieci Elektroenergetyczne S.A. (*PSE*) (Poola põhivõrguettevõtja) poolt seoses ühishuviprojektiga nr 3.3.5. Taotluses tõi Elering AS välja, et käesoleva taotluse esitamisega ei võta Elering AS kohustust antud investeeringuid teostada. Lõpliku investeeringuotsuse langetamisel lähtub Elering AS eelkõige võimalikust Euroopa Ühendamise Rahastu (CEF) toetusmäärast planeeritud investeeringutele. CEF kaasrahastustaotlus esitatakse projektiedendajate poolt hiljemalt 16.09.2025.

2. MENETLUSOSALISED

Projektiedendajad, kes esitasid investeerimistaotluse:

Elering AS (Eesti), aadress: Kadaka tee 42, Tallinn, Eesti, 12915;

AS Augstsprieguma Tikls (*AST*) (Läti), aadress: Darzciema tn 86, Riia, Läti, LV-1073;

Litgrid AB (Leedu), aadress: Viršuliškių skg. 99B, LT-05131, Vilnius;

Polskie Sieci Elektroenergetyczne S.A. (*PSE*) (Poola), aadress: Warszawska 165, 05-520 Konstancin-Jeziorna, Poola.

3. ASJAOLUD JA MENETLUSE KÄIK

09.12.2024 esitasid projektiedendajad ühishuviprojekti nr 3.3.5 tutvustava ettekande Läti, Leedu, Poola ja Eesti *NRA*-dele

Eesti, Läti, Leedu ja Poola *NRA*-d leppisid kokku, et ühishuviprojekti nr 3.3.5 koordineerivaks pooleks on Leedu regulaator (*National Energy Regulatory Council – NERC*).

10.04.2025 esitasid Eesti, Läti, Leedu ja Poola *NRA*-d projektiedendajatele tagasiside, sealhulgas ettepanekud ja kommentaarid *CBA*-metoodika kohta.

29.04.2025 esitasid projektiedendajad kriitilise infrastruktuuri kaitse (*CIP*) investeerimistaotluse koos kaasnevate dokumentidega kõigile NRA-dele.

09.05.2025 esitati NRA-de poolt ACER-ile CIP investeerimistaotlus koos dokumentide ja kogu lisainfoga, nagu on nõutud ACERi soovitus nr 02/2023.

13.05.2025 toimus ühine NRA-de ja TSO-de veebikoosolek.

02.06.2025 pärast CIP investeerimistaotluse sisu hindamist, esitasid seotud riikide NRA-d oma kommentaarid ja taotlused lisainformatsiooni saamiseks TSO-dele.

06.06.2025 andsid TSO-d NRA-dele lisaselgitused ja teabe, mis on vajalik CIP investeerimistaotluse edasiseks hindamiseks.

15.07.2025 allkirjastasid Konkurentsiamet ning Läti, Leedu ja Poola NRA-d „Piiriüleste kulude jaotamise kokkuleppe“. Kokkuleppes olid regulaatorid nõus Eesti, Läti, Leedu ja Poola põhivõrguettevõtjate poolt kokku lepitud piiriüleste kulude jaotamisega.

4. INVESTEERIMISTAOTLUSE SISU

4.1. Projekti kirjeldus

Investeerimistaotluse raames kavandatud täiendavad investeeringud keskenduvad olemasoleva infrastruktuuri kaitsele, et ära hoida võimalikke füüsilisi rünnakuid ning sabotaaži ning kaitsta seni tehtud investeeringuid Balti riikides Poola kaudu elektrivõrkude ühendamisel Mandri-Euroopa võrguga.

Kriitilise infrastruktuuri kaitse investeeringud on jagatud kolme kategooriasse:

- kaitse ja ennetamine;
- asendus rünnaku ja kahjustuse korral;
- jälgimine ja seire.

Tegu on projektiga nr 3.3.5, mis kuulub Euroopa Liidu ühishuvi projektide Läänemere energiaturu elektrivõrkude sidumise kava nimekirja Komisjoni delegeeritud määruse järgi (EL)2024/1041⁵, mis võeti vastu 28.11.2023. Täpsem teave projekti kohta on esitatud sama määruse lisas VII.

Kriitilise taristu kaitseks tehtavaid investeeringuid on käsitletud Balti riikide sünkroniseerimise projekti lahutamatu osana juba alates kolmandast Euroopa ühishuviprojektide (*PCI*) nimekirjast. Seda kinnitab ka Euroopa Liidu Komisjoni delegeeritud määrus (EL) 2018/540⁶, mis võeti vastu 23. novembril 2017 ja milles oli projekt loetletud numbriga 4.8.9, pealkirjaga „Balti riikide elektrisüsteemi sünkroniseerimise täiendavad infrastruktuuriaspektid Euroopa võrkudega“. Sama projekt kannab nüüd numbrit 3.3.5 ning investeering on loetletud ka Euroopa elektrivõrgu arenduskavas (*ENTSO-E TYNDP*) projektina ID 170, investeeringuna nr 1572, mille nimi on samuti „Balti riikide elektrisüsteemi sünkroniseerimise täiendavad infrastruktuuriaspektid Euroopa võrkudega“. Varasemates arenduskava versioonides oli see investeerimisobjekt märgitud numbriga 1118.

Kaitseinvesteeringud on mõeldud selleks, et kaitsta juba tehtud investeeringuid Balti riikide elektrivõrkude integreerimise projektis füüsiliste rünnakute või muude kahjustuste, sealhulgas sihitud ja planeeritud sabotaaži eest. Investeeringud on hädavajalikud Balti riikide ja Poola

⁵ [Delegeeritud määrus - EL - 2024/1041 - EN - EUR-Lex](#)

⁶ [Delegeeritud määrus - 2018/540 - ET - EUR-Lex](#)

kriitilise infrastruktuuri kaitsmiseks.

Balti riikide sünkroniseerimisprojekti investeeringud on kõigis Euroopa ühishuviprojektide nimekirjades alates esimesest, mis kinnitati 2013. aastal. Kõige uuemad investeeringud on esitatud Euroopa Liidu esimeses ühises PCI ja PMI nimekirjas, mis kinnitati 2023. aastal ja kus need on koondatud projektide klasteri alla nr 3.3: „Balti riikide elektrisüsteemi integreerimine ja sünkroniseerimine Euroopa võrkudega“. Kogu Balti riikide sünkroniseerimisprojekti tehniline kirjeldus on toodud ENTSO-E viimases arengukavas TYNDP 2024, projekti ID 170 all pealkirjaga „Balti riikide sünkroniseerimine Mandri-Euroopaga“.

Investeeringutaotluses kavandatud täiendavad investeeringud on kooskõlas TEN-E määruse II lisa punktiga 1, milles on muu hulgas sätestatud, et energiataristu kategooriad, mida arendatakse I lisas määratletud energiataristu prioriteetide elluviimiseks, hõlmavad ka punkti (d) alusel mis tahes seadmeid või rajatise, mis on olulised punktides (a), (b) ja (c) nimetatud süsteemide (nt sünkroniseerimisprojekti raames rajatud muu taristu) ohutuks, turvaliseks ja tõhusaks toimimiseks, sealhulgas kaitse-, seire- ja juhtimissüsteemid kõigil pingetasemetel ning alajaamades.

Investeeringutaotlus, sealhulgas piiriülese kulude jaotamise taotlus, esitati kõigile NRA-dele projekti edendajate ehk Elering AS (Eesti põhivõrguettevõtja), AS Augstsprieguma Tikls (*AST*) (Läti põhivõrguettevõtja), Litgrid AB (Leedu põhivõrguettevõtja) ja Polskie Sieci Elektroenergetyczne S.A. (*PSE*) (Poola põhivõrguettevõtja) poolt seoses *PCI*-ga nr 3.3.5.

4.2. Detailne teostamise kava

Projekti edendajad on esitanud asjaomaste NRA-dele projektide rakendusplaanid, mis püstitavad eesmärgid projektide elluviimiseks. Taotlusele lisatud projekti rakendusplaan Eesti poolel on toodud välja tabelis 2.

Tabel 1. Eesti projekti detailne teostamise kava

Projekti etapp	Eeldatav alguskuupäev	Eeldatav lõppkuupäev
Kaalutusfaas	01.06.2024	30.11.2024
Planeeritud, kuid mitte lubade taotlemise faasis	Puudub*	Puudub*
Eskiisiprojekti uuringud	01.10.2024	30.09.2025
Esialgne investeerimisotsus	01.10.2024	30.11.2024
Avalik konsultatsioon	Puudub*	Puudub*
Lubadega seonduvad tegevused	Puudub*	Puudub*
Finantseerimise korraldamine	31.11.2024	31.12.2025
Piiriüleste kulude jaotamine	20.04.2025	30.07.2025
Kolmandate isikute juurdepääsu piirangud	Puudub*	Puudub*
Lõplik investeerimisotsus	30.09.2025	31.12.2025

Projekti etapp	Eeldatav alguskuupäev	Eeldatav lõppkuupäev
Projekteerimine	01.01.2025	31.12.2025
Hangete läbiviimine	01.02.2025	31.12.2027
Ehitustööd	01.10.2025	30.11.2029
Kasutuselevõtt	1.12.2026	31.12.2029

* - üksikasjalikud elluviimiskavad koostatakse vastavalt ACER-i soovitusel nr 02/2023 raamistikele.

4.3. Eeldatavad investeeringud

Projektiedendajad esitasid projekti kulud riikide kaupa järgmiselt:

1. Poola Polskie Sieci Elektroenergetyczne S.A. kulud on 67,0 mln eurot.
2. Leedu Litgrid AB kulud on 81,9 mln eurot;
3. Läti AS Augstsprieguma tīkls kulud on 58,4 mln eurot;
4. Eesti Elering AS kulud on 175,0 mln eurot;

Projekti koguinvesteeringu maksumus on 382,17 miljonit eurot ning selle nüüdisväärtus 2025. aasta väärtuses oleks 350,37 miljonit eurot. Käituskulud 25 aasta jooksul moodustaksid 132,89 miljonit eurot (reaalväärtuses) ja 70,98 miljonit eurot (diskonteeritud väärtuses).

4.4. Lubade protsessi lühikirjeldus

Enamik kavandatud investeeringuid ei vaja täiendavad menetlusi loa taotlemiseks, kuna need on täielikult kaetud Balti sünkroniseerimise esimese ja teise etapi investeeringute raames juba läbi viidud esmaste loa andmise protsessidega.

4.5. Projekti piisava küpsuse tõendusmaterjal

Esitatud projekti kirjelduse, eesmärkide ja projekti spetsiifilise CBA analüüsi alusel on NRA-d jõudnud järeldusele, et projekti küpsus on tõendatud ja tagatud ENTSO-E süsteemiarenduse komitee Balti mere regionaalse grupi all olevate põhivõrguettevõtjatega toimunud konsultatsiooniprotsessi käigus, mis leidis aset 06.03.2025.

4.6. Põhivõrguettevõtjatega peetud konsultatsioonid ja nende tulemused

Põhivõrguettevõtjad viisid läbi konsultatsiooni ENTSO-E süsteemiarenduse komitee Läänemere piirkonna töörühma (Regional Group Baltic Sea, RGBS) liikmetega, et oleks tagatud projekti jätkusuutlikkus. Selle raames esitati investeeringutaotlus ja tasuvusanalüüsi tulemused. Konsultatsiooni käigus ei esitanud RGBS investeeringutaotlusele vastuväiteid.

Konsultatsioon RGBS-iga võimaldas kinnitada, et projekt ei avalda olulist piiriülest mõju üheski naaberriigis, mistõttu ei olnud vajalik pöörduda eraldi iga liikmesriigi pädevate asutuste poole vastavalt TEN-E määruse artikli 9 lõikele 6.

Läbiviidud põhivõrguettevõtjate konsultatsioonide tulemused on fikseeritud konsultatsioonidokumendis „ENTSO-E süsteemiarenduse komitee (SDC) Läänemere piirkonna piirkondliku tööühma (RGS) kohtumine“, kuupäevaga 6.03.2025, mis on esitatud projekti dokumentide paketi lahutamatu osana. Piiriülese kulude jaotuse osas ei esitatud põhivõrguettevõtjate poolt vastuväiteid.

4.7. Tasuvusanalüüs (CBA)

Tasuvusanalüüsi (CBA) hindamine Balti riikide sünkroniseerimise projektil viidi läbi kasutades kombineeritud kulu-tulu analüüsi ning mitmekriteeriumiliste näitajate lähenemisviisi. See vastab Euroopa Komisjoni poolt 26.03.2024 heaks kiidetud elektrivõrgu arendusprojektide 4. CBA metoodikale ning on kooskõlas üleeuroopalise energiavõrgu (TEN-E) suunistega.

Järgnevad näitajad on konverteeritud rahaliseks väärtuseks:

- B1 – sotsiaalmajanduslik heaolu (*SEW*),
- B2 - sotsiaalmajanduslik heaolu (*CO2 reduction*),
- B3 - sotsiaalmajanduslik heaolu (*RES integration*),
- B4 - ühiskondlikud kulude kõikumised CO₂ kõikumiste tõttu,
- B5 - võrgu kaotuste muutus,
- B6 - sotsiaal-majandusliku heaolu suurenemine (*reducing Energy Not Served - Adequacy*),
- C1 - kapitalikulud (*CAPEX*),
- C2 - käituskulud (*OPEX*).

Vastavalt kriitilise infrastruktuuri kaitse projekti (*CIP*) uuele iseloomule rakendati kasumlikkuse arvutamisel spetsiifilisemat lähenemist, et paremini näidata kriitilise sünkroniseerimise infrastruktuuri kaitse projekti ja sellega seotud investeerimisettepanekute kasumit:

- S3.1 väärtuse kaotus;
- S3.2 varustuskindluse probleem;
- S3.3 piiriülese elektriülekanne katkestused.

Kriitilise sünkroniseerimise infrastruktuuri kaitse koostööprojekti kulu-tulu analüüs (edaspidi *CBA*) on koostatud vastavalt raamistikele, mis on sätestatud Euroopa Parlamendi ja Nõukogu 30. mai 2022 määruses (EL) 2022/869. Analüüs vastab Euroopa Komisjoni poolt 26.03.2024 heaks kiidetud võrgu arendusprojektide kulu-tulu analüüsi viimasele versioonile (4.0). Seda metoodikat kasutatakse elektritaristu projektide hindamiseks.

Muu (S3) näitaja arvutuste jaoks kavandatud stsenaariumid arvestavad kahte ajaperspektiivi:

- lühiajaline ajahorisont 2027. aastani (aastate 2025 ja 2030 vahel, 5 aasta ulatuses);
- keskmise tähtajaga ajahorisont 2033. aastani (aastate 2030 ja 2035 vahel, 5 aasta ulatuses);

Kulu-tulu komponendid on toodud alljärgnevas tabelis.

Tabel 2. Koondatud kulud ja tulud Läti, Leedu, Eesti ja Poola jaoks (diskonteeritud) mln EUR.

Tulu mln €		Kulu mln €		Kasum mln €
Väärtuse kaotus (Loss of Values)	182,54	Kapitalikulud kokku (CAPEX total)	-350,37	153,27
Varustuskindluse probleem (Electricity Supply issue)	248,75	Käituskulud kokku (OPEX total)	-70,98	
Piiriülese elektriülekanne katkestused (Cross-border Electricity Supply Issue)	143,33	Kogu kulu	-421,35	
Kogu tulu	574,62			

CBA tulemused on positiivsed kõigi riikide jaoks, kes on otseselt kaasatud kriitilise sünkroniseerimistaristu kaitse projekti – Poola, Leedu, Läti ja Eesti. Kasum on 153,27 miljonit eurot.

Kriitilise infrastruktuuri kaitsmise projekti investeerimisettepaneku meetmed on selgelt määratletud osalevate liikmesriikide poolt eesmärgiga kaitsta nende kriitilise taristu varasid, mis on juba ellu viidud Balti riikide sünkroniseerimisprojekti raames. Teiste Läänemere piirkonna riikide jaoks olulisi kasusid ei tuvastatud.

4.8.Äriplaan ja finantseerimise strateegia

Äriplaan

Koos investeerimistaotlusega on iga projektiedendaja esitanud riigipõhipõhise äriplaani. Need äriplaanid koosnevad neljast sõltumatust finantsmudelitest, mis on ette nähtud projekti rahalise tasuvuse ja mõju hindamiseks.

Äriplaanid on koostatud vastavalt määrusele (EL) 2022/869 üleeuroopalise energiataristu suuniste kohta ning Euroopa Komisjoni tasuvusjuhendi „Investeeringuprojektide Analüüs“ (ühtekuuluvuspoliitika majanduslik hindamisvahend 2014–2020) nõuetele.

Finantsnäitajate hinnang

Projektiedendajad on esitanud neljale NRA-le finantsnäitajad, täpsemalt Eesti osa tabelis 4.

Tabel 3. Projekti hinnangulised finantstulemused Eesti osas

Finantsnäitaja/põhivõrguettevõtja	Elering
Investeeringu tootlus	
Finantsturu sisemine tulumäär (FIRR/C)	5,18%
Finantstulude nüüdspuhasväärtus (FNPV/C) C), miljonit eurot	15
Kapitalitootlus	

Finantsturu sisemine tulumäär (FIRR/K)	10,49%
Finantstulude nüüdispuhasväärtus (FNPV/K) K), miljonit eurot	44,9
Finantsiline jätkusuutlikkus	Tagatud

Finantstulude nüüdispuhasväärtus on positiivne, kui regulatiivne WACC ületab 4,0%. Eleringi projekti koostamise eeldus on, et regulatiivne WACC jääb kogu analüüsiperioodi jooksul praegusele tasemele kuni 6,22%⁷. Kui regulatiivne WACC langeb alla 4,0%, muutub investeringute FNPV koostööameti soovitusel tasuvusanalüüsi jaoks negatiivseks. Üldjoontes on koguprojekt rahaliselt jätkusuutlik. Netorahavood on esitatud perioodi jooksul positiivsed.

4.9. Mõju ülekandetariifidele

Investeeringukulud, mida ei kaeta ülekoormustulust või muudest tasudest, tuleb katta võrgu ülekandetariifide kaudu vastavalt määruse (EL) nr 2022/869 artikli 16 lõikele 1. Seetõttu sisaldab põhistsenaarium reguleeritud kulusid võrgutasudes kooskõlas kehtiva seadusandliku ja regulatiivse raamistiku ning ülekandevõrgu elementide jaoks. Võttes arvesse TEN-E-d, Euroopa Parlamendi ja nõukogu 05.06.2019. aasta määrust (EL) 2019/943 ning Euroopa Komisjoni 24.07.2015. aasta määrust (EL) 2015/1222, millega kehtestatakse juhend võimsuse jaotuse ja ülekoormustulu haldamise kohta, püüavad projekti eestvedajad vähendada võrgutariifidele avalduvat mõju, rahastades projekti ka ülekoormustulust. Projektil on oluline mõju asjaomaste riikide reguleeritud tuludele ja ülekande võrgutasudele.

Kriitilise infrastruktuuri kaitsmise projekt mõjutab oluliselt kõigi nelja võrguettevõtja – Litgridi, AST-i, Eleringi ja PSE-i võrgutasusid. Eesti võrgutasude mõju on projektis osalevate riikide seas kõrgeim (kuni 11,3%). See tuleneb asjaolust, et Eleringi osalus projektis on kõige suurema väärtusega. Leedu võrgutariifi mõju (kuni 7,6%) ja Läti võrgutariifi mõju (kuni 6,3%) on samuti märkimisväärsed olukorras, kus puuduks väline toetus. Kõige väiksem mõju on Poola võrgutariifile (kuni 0,56%), mis tuleneb Poola ülekandesüsteemi märgatavalt suuremast mahust.

Tabel 4. Kriitilise infrastruktuuri kaitsmise projekti mõju võrgutariifidele riigiti

Tariifi muutus	Leedu - Litgrid		Läti - AST		Eesti - Elering		Poola - PSE	
	%	EUR/MWh	%	EUR/MWh	%	EUR/MWh	%	EUR/MWh
Ülekandetariifi muutus aastast 2027	5,9	0,61						
Ülekandetariifi muutus aastast 2030			4,9	0,67				
Ülekandetariifi muutus aastast 2026					6,2	0,78		

⁷ Alates 1.07.2025 kehtib regulatiivse WACC määrana 5,5%.

Ülekandetariifi muutus 2026-2035							0,35	0,03

4.10. Piiriüleste kulude jaotamise (CBCA) ettepanek

Tasuvusanalüüsi (CBA) põhjal on iga projektis osaleva riigi (Leedu, Läti, Eesti ja Poola) sotsiaalmajandusliku tulemi puhasväärtus positiivne, mistõttu ei ole Baltimaade ja Poola vahel kulude piiriüleste jaotamist vaja. Sellele järeldusele tuginedes on regulaatorite arvates kulude piiriüleste jaotamise ettepanek (CBCA) põhjendatud.

Projektist tekkivad investeerimiskulud Leedus kannab Litgrid, Lätis tekkivad investeerimiskulud kannab AST, Eestis tekkivad investeerimiskulud kannab Elering ning Poolas tekkivad investeerimiskulud kaetakse PSE poolt.

Pärast investeerimistaotluste läbi vaatamist ja hindamist leiavad asjaomaste riikide reguleerivad asutused, et piiriüleste kulude jaotamise ettepaneku taga olevad põhjendused on mõistlikud.

4. KONKURENTSIAMETI HINNANG

15.07.2025 allkirjastasid Eesti, Läti, Leedu ja Poola NRA-d „Piiriüleste kulude jaotamise kokkuleppe“ ühishuviprojekti nr 3.3.5 esitamiseks Euroopa Komisjonile.

NRA-d leppisid kokku alljärgnevas:

1. Kooskõlas määrusega (EL) 2022/869 ning võttes arvesse sama määruse artiklit 16, on Balti riikide ja Poola kriitilise infrastruktuuri kaitsmise (ühishuviprojekti nr 3.3.5) raames sotsiaalmajandusliku tulemi puhasväärtus positiivne. Seetõttu ei ole Baltimaade ja Poola vahel piiriüleste kulude jaotamine vajalik.
2. Vastavalt määrusele (EL) 2022/869 ning tuginedes projektiedendajate poolt esitatud teabe analüüsile, järeldavad asjaomaste riikide reguleerivad asutused, et ühishuviprojekt nr 3.3.5 on piisavalt küps piiriüleste kulude jaotamise otsuse tegemiseks.
3. Asjaomaste põhivõrguettevõtjate kulud on järgmised:
 - a. Poola Polskie Sieci Elektroenergetyczne S.A. kulud on 67,0 mln EUR.
 - b. Leedu Litgrid AB kulud on 81,9 mln EUR;
 - c. Läti AS Augstsprieguma tīkls kulud on 58,4 mln EUR;
 - d. Eesti Elering AS kulud on 175,0 mln EUR;
4. Kuna projektil on oluline mõju riigi ülekandetariifidele, nõustuvad asjaomaste riikide reguleerivad asutused, et Euroopa Liidu märkimisväärne osa rahastamisel on õigustatud. Seetõttu toetavad riikide reguleerivad asutused projektiedendajate kavatsust taotleda Euroopa Liidult rahalist abi (Euroopa Ühendamise Rahastu - CEF). Võimalik ühishuviprojekti nr 3.3.5 raames saadud Euroopa Liidu rahaline abi jaotatakse projektiedendajate vahel proportsionaalselt vastavalt kokkulepitud kuludele.
5. Vastavalt määruse (EL) 2022/869 artikli 16 lõikele 1 võetakse tegelikult tekkivad põhjendatud investeerimiskulud arvesse võrgutariifide määramisel regulatiivses varade baasis.

Lähtudes Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määrusest (EL) 2022/869 on Konkurentsiamet seisukohal:

1. Elering AS kulud ühishuviprojektist nr 3.3.5 on maksimaalselt 175,0 miljonit eurot, millest võib ettevõtja lisada tariifi ainult selle osa, mida Euroopa Liidu ühisrahastuse arvelt ei kaeta, vastavalt Konkurentsiameti koostatud ülekandevõrgu teenuste hinnametoodikale.
2. Kuna projektil on mõju ülekandetariifile, siis on põhjendatud, et Elering AS koos teiste Baltimaade ja Poola põhivõrguettevõtjatega taotleb sellele projektile maksimaalset võimalikku rahalist toetust Euroopa Ühendamise Rahastust (CEF).

Konkurentsiamet on kontrollinud ja analüüsinud ning vastavalt Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määrusele (EL) 2022/869 artiklile 16 on seisukohal, et 29.04.2025 esitatud taotlus projekti nr 3.3.5 kulude piiriülese jaotamise kohta ei ole nimetatud määrusega vastuolus.

(allkirjastatud digitaalselt)

Evelin Pärn-Lee
peadirektor